

СЕКЦІЯ 2

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Володимир АНДРУНЦІВ

здобувач освітньо-наукової програми
«Публічне управління та адміністрування», ЗУНУ

СТРУКТУРА ПОТЕНЦІАЛУ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Післявоєнне відновлення територіальних громад України вимагає системного підходу до оцінювання їхнього внутрішнього потенціалу та здатності забезпечувати стійкий розвиток. В умовах глибоких трансформацій, руйнувань інфраструктури та зміни демографічної структури особливо важливо своєчасно ідентифікувати ключові види потенціалів, які можуть стати основою для економічного зростання, соціальної стабільності та відбудови місцевих систем життєзабезпечення.

Комплексне розуміння структури такого потенціалу дозволяє громадам цілеспрямовано планувати програми відновлення, залучати інвестиції, формувати партнерства та підвищувати свою спроможність (табл. 1).

Таблиця 1

Структура потенціалу післявоєнного відновлення та розвитку територіальних громад

Вид потенціалу	Значення для повоєнного відновлення та розвитку ТГ
Економічний потенціал	Відновлення економіки, підтримка бізнесу, створення робочих місць, зростання доходів громади.
Інфраструктурний потенціал	Відбудова критичних об'єктів, забезпечення функціонування транспортної, соціальної та комунальної інфраструктури.
Соціальний потенціал	Підтримка населення, надання соціальних послуг, згуртованість громади, адаптація ВПО.

Вид потенціалу	Значення для повоєнного відновлення та розвитку ТГ
Інституційний потенціал	Ефективне управління, стратегічне планування, професійність органів влади, спроможність реалізовувати проекти.
Фінансовий потенціал	Залучення інвестицій, грантів, субвенцій; ефективне управління бюджетом.
Кадровий потенціал	Наявність кваліфікованих фахівців для управління, відбудови та надання послуг.
Просторовий потенціал	Раціональне використання земельних ресурсів, планування розвитку територій.
Інноваційний і технологічний потенціал	Впровадження цифрових та smart-технологій, енергоефективні рішення.
Гуманітарний і культурний потенціал	Відновлення культурної спадщини, розвиток освіти й культури, інтеграція різних груп населення.
Безпековий потенціал	Забезпечення цивільного захисту, готовність до надзвичайних ситуацій, фізична та соціальна безпека.
Екологічний потенціал	Відновлення довкілля, природоорієнтовані рішення, мінімізація екологічних ризиків.

Примітка. Сформовано автором на основі [1-4]

Економічний потенціал визначає здатність громади забезпечувати відновлення місцевої економіки та формувати необхідні умови для зростання підприємництва. Він охоплює розвиток бізнес-середовища, інвестиційну привабливість та наявність локальних ринків праці. Після війни економічний потенціал стає основою для створення робочих місць і повернення працездатного населення. Саме він забезпечує стабільні надходження до бюджету і дозволяє фінансувати програми відбудови та модернізації.

Інфраструктурний потенціал охоплює стан транспортних, комунальних та соціальних об'єктів, що забезпечують базове функціонування громади. Відновлення мереж електро-, тепло-, водопостачання, шкіл, лікарень і доріг є критично важливим для повернення мешканців та бізнесу. Наявність сучасної та енергоефективної інфраструктури зменшує експлуатаційні витрати й підвищує якість життя. Такий потенціал створює умови

для довгострокового економічного зростання та успішної реалізації відбудовчих проєктів.

Соціальний потенціал характеризує рівень згуртованості, соціальної підтримки та адаптаційної здатності населення громади. Він включає якість соціальних послуг, можливість інтеграції внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та вразливих груп. Після війни соціальна стабільність стає ключовим чинником відновлення довіри між громадою та місцевою владою. Сильний соціальний потенціал сприяє формуванню безпечного та підтримуючого середовища.

Інституційний потенціал визначає спроможність органів місцевого самоврядування ефективно управляти процесами відбудови й розвитку. Він включає якість управлінських рішень, стратегічного планування, прозорість та підзвітність. Професійні та дієві інституції здатні ефективно залучати інвестиції, координувати міжнародну допомогу та реалізовувати інфраструктурні проєкти. Високий інституційний потенціал мінімізує корупційні ризики й забезпечує раціональне використання ресурсів громади.

Фінансовий потенціал відображає можливості громади формувати та ефективно розподіляти бюджетні ресурси. Він включає здатність залучати інвестиції, гранти, субвенції та управляти фінансовими потоками в умовах обмеженості ресурсів. Сильний фінансовий потенціал підвищує стійкість громади до криз і створює підґрунтя для реалізації масштабних відбудовчих проєктів. Наявність прозорої фінансової політики підсилює довіру донорів та партнерів.

Кадровий потенціал складається з наявності кваліфікованих фахівців у ключових сферах діяльності громади. Він визначає можливість ефективного управління, надання послуг та реалізації складних проєктів реконструкції. У післявоєнних умовах особливо важливими є перепідготовка персоналу, підвищення кваліфікації та залучення молодих спеціалістів. Сильний кадровий потенціал

забезпечує стійкість системи управління і здатність громади швидко реагувати на виклики.

Просторовий потенціал охоплює раціональне використання земель, природних ресурсів та територіальних зон громади. Він визначає можливості для розвитку житлової забудови, промисловості, рекреації та логістики. У післявоєнний період просторовий потенціал стає основою для планування відбудови та ревіталізації пошкоджених територій. Його ефективне використання дозволяє уникнути хаотичної забудови та створити збалансований простір для життя і бізнесу.

Цей потенціал визначає здатність громади впроваджувати цифрові сервіси, смарт-рішення та енергоефективні технології. Інноваційність пришвидшує процеси відновлення, зменшує витрати та підвищує прозорість управління. Громади з високою технологічною спроможністю швидше залучають інвестиції та інтегруються в сучасні економічні мережі. Інноваційний потенціал є основою модернізації й переходу до моделі «розумної громади».

Гуманітарний потенціал охоплює освіту, культуру, спорт, соціальну інтеграцію та розвиток людського капіталу. Він забезпечує формування локальної ідентичності та сприяє психологічному відновленню населення після війни. Розвиток культурних ініціатив зміцнює соціальну згуртованість і підвищує привабливість громади. Сильний гуманітарний потенціал стає основою соціальної стабільності та формує позитивне середовище для життя.

Безпековий потенціал відображає готовність громади забезпечувати цивільний захист, реагування на надзвичайні ситуації та фізичну безпеку населення. Він включає систему укриттів, плани евакуації, роботу правоохоронних органів і службу надзвичайних ситуацій. У післявоєнний період саме безпека визначає готовність населення повернутися додому та розпочати економічну активність. Високий рівень безпекового потенціалу

формує довіру інвесторів і створює передумови для сталого розвитку.

Екологічний потенціал охоплює стан природних ресурсів, чистоту довкілля та можливості впровадження еколого-орієнтованих рішень. Він визначає, наскільки територія є придатною для життя, ведення господарства та інвестиційної діяльності. Після війни екологічні ризики зростають, тому громадам необхідно відновлювати водні об'єкти, зелені зони та ґрунти. Екологічний потенціал забезпечує довгострокову стійкість і формує безпечне середовище для населення.

Отже, структура потенціалу післявоєнного відновлення територіальних громад охоплює комплекс взаємопов'язаних складових, кожна з яких відіграє важливу роль у стабілізації ситуації, формуванні нових можливостей та забезпеченні стійкого розвитку. Чітке розуміння та системна оцінка цих потенціалів дозволяють громадам ефективно планувати заходи відбудови, залучати інвестиції, використовувати міжнародну допомогу й підвищувати свою інституційну та економічну спроможність. Комплексний підхід до визначення потенціалу дає можливість вибудувати траєкторію розвитку, яка поєднує безпеку, ефективність управління, економічне зростання та високий рівень якості життя населення у повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Желюк Т., Жуковська А. Джерела фінансового забезпечення інклюзивного розвитку територіальних громад. Вісник економіки. 2022. № 3. 183-202. URL: <https://lnk.ua/94y9oqz4M>
2. Жуковська А. Детермінанти інклюзивного розвитку муніципальних утворень. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2020. № 25. С. 42-48. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua>

3. Жуковська А., Желюк Т. Інклюзивний розвиток територіальних громад в умовах війни та післявоєнної відбудови. Вісник економіки. 2024. Вип. 4. С. 24-45. URL: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/htneu/article/view/1671/1786>
4. Жуковська А., Шушпанов Д. Інклюзивні територіальні громади: поняття, ознаки та підходи до вимірювання рівня їх інклюзивності. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2024. Випуск 29. С. 121-134. URL: <http://rarrpsu.wunu.edu.ua/index.php/rarrpsu/article/view/554>